

Румяна Русева,

Относно образователната ни политика за духовното възпитание на подрастващите
по материал написан от нея в сп. Педагогика, бр.6, 2005
получено в ИРИОН на 22.11.2009 г.

**Относно образователната ни политика за духовното възпитание на
подрастващите**
Румяна Русева
по материал написан от нея в сп. Педагогика, бр.6, 2005

*Има две човешки изобретения, за които можем да заявим, че са изпълнени с най-големи
трудности: изкуството да се управлява и изкуството да се възпитава.*
Имануел Кант

По повод горепосоченото изказване бих искала да направя своите размишления. Преподавател съм по английски език и литература в средните училища от дълги години. Моят опит и различни трудности, които срещнах в педагогическата си практика беше предимно от характера на образователната ни политика днес. Ако в началото на 60-те години американските училища изхвърлиха изучаването на християнските принципи и практиката на молитва и вяра в Небесния ни Създател, то през 90-те години на миналото хилядолетие от българските държавни училища бяха изхвърлени разбиранията за провеждане на възпитателна политика в образованието ни.

Нашите управници решиха да потърсят опита на западната система за професионално ориентиране и потънаха в безхаберие по отношение на развитие на характера и личностните качества на младите хора. Би трябвало на всеки средноинтелигентен човек да е известно, че всичко, което ни заобикаля в природата има външна форма и вътрешно съдържание, т.е. тяло и някаква вътрешна за него характерология. Най-прост пример е тъжната чалгаджийска тирада на някоя красавица, която можем да чуем като оплакване по загубата или непочтеното поведение на поредния „без сърце“ и „без душа“ господин. Не само в песни, но и нашата родна любовно-еротична лирика е пълна с болките на уморените търсачи на любовта. Смешно е да отричаме онова, което чувстваме и говорим всеки ден. И затова когато се заговори за провеждане на образователната реформа в средните училища неминуемо се налага да се реши въпроса за въвеждане на такова обучение, което да направи от децата хора или „Човеци“, а не психопати. Агресията и невежеството сред младите хора се е увеличила дотолкова, че малките ученици имитират по-големите и заплашват с насилие по-малките. Да не говорим за сексуалната злоупотреба в ранна възраст, оттам и многото психически заболявания.

И ако претендираме за модерно или ново образование на 21-ви век и че ще ставаме европейци или американци, нека се вслушаме в думите на онзи американски директор, който казва на всеки новопостъпил учител, да насочи усилията си към възпитанието на децата, за да не се превърнат във висококвалифицирани варвари.

Говори се за идването на 2012-та година, в която ще свършат старият свят и история и ще започне нова история и нова ера на светлите хора – радетелите на светлината и любовта. Аз бих се молила тази година да се отложи, за да можем всички да оцелеем. Но за съжаление какво са прави в тази насока у нас? Може би точно обратното – все повече плакати за филми и книги за вампири или перверзни образи ни гледат от стените или книжарниците, наред със студената усмивка на полуоблечен в черно женски образ. Деца и ученици рисуват дракони и черепи, пишат и говорят за любовта при вампирите или хомосексуалистите и се затрудняват да се сетят за други образи, които да опишат. Подиграват се на своите по-старателни другари в училище и всячески пречат в часовете, за да няма образователен процес.

Говорим за идването на новата епоха на жената като миротворец и духовен наставник в семейството, училището и обществото. Но горката жена – тя е принудена да се надпреварва

Румяна Русева,

Относно образователната ни политика за духовното възпитание на подрастващите

по материал написан от нея в сп. Педагогика, бр.6, 2005

получено в ИРИОН на 22.11.2009 г.

с красавиците от кориците на списанията – един фетиш на обществото, приело идеите за „равноправието” на жената, като полезно за мъжа същество.

Мас медиите ни заливат с толкова отрицателна информация, че много хора биват обладани предимно с песимистични мисли, които ги правят пасивни и нерешителни. Така сме ние, обикновените хора – поддаваме се лесно на лошото влияние и манипулацията и ако нямаме друг избор тръгваме по пътя на престъпленията.

Директор вика учителка и прави забележка, че говори на учениците за И. Христос в началото на декември. Учителката отваря учебника по английски език, в който има редица снимки на известни състави, чийто изпълнители са наркомани. Тя пита директора редно ли е учениците да бъдат спирани да узнаят и другата страна на монетата и редно ли е да се нарушава човешкото им право да бъдат защитени от психически увреждания и насилие, да им се нарушава правото да нямат избор в живота.

Горките деца - от трети клас започват да си търсят правата, но нима знаят за какво става дума? За каква защита на човешките права ще говорим, когато нямаме основни понятия за творението и Твореца. А това сме самите ние, тръгнахме към себе си: Кой съм аз? Откъде идвам и накъде отивам? Какъв е смисълът на моя живот?

А всъщност той е универсален за всички хора по земята - пътят на нашето нравствено усъвършаване, пътят на себепознанието и себеуважението ни като истински деца на едно единно начало. И ако тези думи смуцват много атеисти, то нека не забравяме, че Буда и Махавира също са били атеисти, тоест нито будисти, нито джайнисти признават съществуването на Бог или на свръхвърховно начало. Това не им е пречило да търсят и да поставят някакви универсални истини за нормите на човешкото поведение.

Трябва да признаем, че без „мъдростта на вековете” светът не може да оцелее. Въпреки плачевните резултати за увеличаване на психическите заболявания, видовете инфекции, СПИН, агресията и убийствата сред учащите се, митовете за забавления” все още изграждат облика на така наречените „демократични общества”.

Позволих си да се спра на тези страни от нашата действителност, за да цитирам и някои изказвания на американски педагози, които най-ясно и точно са изразили своята загриженост по въпросите, които обсъждаме.

„Уилям Морис в книгата си ”Нарушаване на класната дисциплина”, Гл. „Основна дилема” описва нашата култура като агресивна и опустошителна. Училищата не могат да изпълняват своите задължения за даване на тристепенно обучение на децата, които демонстрират една нова култура без задръжки и ограничения.”(1)

Все повече учители откриват, че губят твърде много време за справяне с побоища, класни нарушения и социална незрялост. Те считат, че времето, отделяно за справяне с такива форми на поведение, трябва да бъде прекарано в обучение на децата как да преодоляват конфликтите и как да изграждат етични взаимоотношения помежду си.

В едно интервю от „Американски новини и световни съобщения” Стивън Мюлер, президент на университета „Джон Хопкинс” казва, че най-големият проблем на образованието е, че липсва изучаване на ценностната система на човечеството... „поради неспособността си да работят с морално-нравствени средства, днешните университети ни обръщат във висококвалифицирани варвари” (2)

А още през 60-те години в „Цели на образованието” Алфред Норд Уайтхед наблюдава, че образованието е голям набор от предмети, които не могат да развият „божествена мъдрост”. Той счел това за тъжно обстоятелство за провала на човешките усилия”. Според него, важноста на знанието лежи в употребата му, в умението ни да го използваме, т.е. в мъдростта.(2)

Румяна Русева,

Относно образователната ни политика за духовното възпитание на подрастващите

по материал написан от нея в сп. Педагогика, бр.6, 2005

получено в ИРИОН на 22.11.2009 г.

Поради актуалността на проблема редица български педагози тревожно поставят въпроса за необходимостта от духовно възпитание на учениците, т.е за преосмисляне на нашата образователна система.

Исторически са възникнали две противоречащи си тенденции, които подчертано пренебрегват фундаменталните принципи на образованието. Първата цел е да се даде всичко необходимо за израстване на духа на детето, така че то да се развие като пълноценна личност, която да изгражда едно справедливо и хармонично общество. Неговото духовно развитие развива положително отношение към живота с преживявания на виталност, спонтанност и творчески изяви. Развиването на висока емоционална интелигентност у учащите се не само подпомага развитието на характера и сърцето, но и ги подготвя да посрещат трудностите с ентузиазъм и по този начин да се справят с предизвикателствата в живота.

Следващата цел на образованието е да се дадат нужните зания за развиване на професионални качества, да изкарва прехраната си и да изпълнява отговорностите си като специалист и добър родител. Тази цел спомага за развитие на интелекта, рационалността и академичните постижения. А първата до голяма степен е в сферата на религиозното или по-точно, духовното и морално обучение за адаптиране към невидими обстоятелства и развитие на човешките взаимоотношения.

В този смисъл можем да кажем, че основните цели на всички религиозни и етични школи обхващат така наречените три благословии към човека: 1. да изгради съвършен характер с център сърцето. 2. да създаде семейство, в което да реализира истинска любов 3. да владее творението с любов, наподобяваща твореското съзидание на Твореца.

Тези три идеала са пренесени в три основни форми на обучение: образование на сърцето с цел да се оформи личност с характер, образование на нормите с цел да се създаде добър гражданин, образование на владеещото с цел да се вдъхнови и реализира в човека.

Как бихме могли да възпитаваме децата, ако ние възрастните сме били лишени от подобно личностно развитие? Известно е, че липсата на любов в семейството, насилието между съпрузите и към децата поражда голяма част от психическите заболявания. Гари Смоли, американски психотерапевт твърди : ”Женим се с нереалистични очаквания и малко, да не кажа никакви способности да се съобразяваме с другите... Не е ли парадоксално, че получаващ удостоверение за водопроводчик след четиригодишно обучение, а за брачното свидетелство се искат само две изпълнени с желание души и понякога кръвна проба? Тъй като повечето от нас подскочат из лабиринтите на образованието, без да изкарат основен курс по общуване, много мъже се женят без никаква представа как точно да изградят сериозни взаимоотношения.” (3)

Образованието на норми може да се счита като образование на стандарти на поведение и започва веднага с раждането на детето. Едно дете се подготвя за живота още преди да се роди, а след това то започва да подражава на родителите си. Когато детето практикува принципите на отговорност на мъжа и жената, то впоследствие става завършена личност.

Децата имат нужда от герои и тези ролеви модели могат да бъдат изпълнени от самите родители. В днешно време родителите често не успяват да отговорят на очакванията на своите деца, защото те самите нямат такива модели за следване. Тогава децата се обръщат към телевизионните герои. Казахме, вече, че за жалост те са често шумни, насилствени, неми и жестоки – груби и нечисти модели на поведение.

По-висшите норми на поведение на личността като честност, смелост, самоконтрол, въздържание, безкористност и т.н., днес са захвърлени като нещо смешно и непотребно и оттам автоматично стигаме до саморазрушението на човека.

Румяна Русева,

Относно образователната ни политика за духовното възпитание на подрастващите

по материал написан от нея в сп. Педагогика, бр.6, 2005

получено в ИРИОН на 22.11.2009 г.

Също, едновременно родители и деца трябва да се съобразяват с правилата в едно общество поставило си за цел градивното човешко развитие. Родителите и учителите могат да изградят своето достойнство и авторитет, когато преодолеят негативизма и отрицанието и се обединят във възпитанието на децата. Така децата ще чувстват истинско уважение към тях.

Ясно е, че образованието не се е развивало върху духовните принципи, заложили в основата на всички високоцивилизовани народи.

Затова отново трябва да преосмислим и да се върнем към основните цели на образованието. Живеем в свят пълен с бруталност, нетърпимост, престъпност и деградация. Невъзможно е да избегнем факта, че съвременната дезориентация в нашето общество е съвпаднала с издигането на идеология, която отрича съществуването на правото на свобода на духа и неговото безкрайно проявление чрез любовта. Макар и да има добри дела и любов в това общество, то тяхната проява е станала много ограничена и често взема противоречащи се посоки. Конфликтът и объркването на партийни и други организации са съвсем очевидни. Тези различни противоречащи си посоки на човешкото сърце са довели до разделения в обществото. Правителствата търсят собственото си благополучие или това на нацията за сметка на други хора и нации. Човешкият егоцентризъм, чието зараждане се е появило в зората на нашата цивилизация стои в основата на цялото ни страдание. За да осъществим свят на мира и хармонията ще е необходимо да обърнем сърцата, мислите и постъпките на всички хора в противоположна посока. Индивиди, семейства, общества, раси и нации ще намерят своето бъдеще, ако се обърнат към единен, вечен и вдъхновяващ стандарт на поведение. В един от докладите си на конференцията за ново образование на 21-ви век в х-л Родина, проф. Л. Димитров даде пример с японското образование, където са формулирани три главни цели на възпитанието на 21 век : „Възпитание на открити и великодушни сърца и глави, силни умове и плодоносен креативен дух, възпитание на самоопределящ се дух и характер на такива японци, които да живеят като членове на световното общество”. (4)

Българското образование може да се похвали със своето историческо наследство и сега то носи своята отговорност да продължи своите традиции в съвременен план. Още по времето на Людмила Живкова бе направена програма за повишаване културата на нацията като път за нейното просветление и издигане. Корените на този път откриваме в орфическата култура, в чийто център е свещенното сказание за възстановяване на съпругеската, родителската и братско-сестринската любов на семейно, родово и национално ниво (юнакът – ясно слънце в българската фолклорна традиция и невестата – ясен месец).

Известна е новата образователна система по изкуствата, чието начало полага ръководителят на образованието по изкуства към Министерството на културата Христо Бабинов. Създават се нови училища по изящни промишлени и приложни изкуства в цялата старана. Подобрени са програмите на всички средни специални художествени и музикални училища в София и страната. Изградена бе възможност в широк план за развитието на дарованията на нацията. Днес, стъпили на тази основа, бихме могли с гордост да дадем своя принос за всеобщото повишаване на качеството на европейското образование и да бъдем уважавани и достойни партньори на най-развитите цивилизации.

Литература

1. Huggins,P. Helping Kids Handle Anger. The assist Program. Washington State Innovative Education Program, Sopris West Inc. , N.Y , 1991
2. The Origin. USA, 1994
3. Смолир Гари. Как да опознаеш, разбираш и обичаш съпругата си .С.,2001
4. Образованието на 21 век – национални проекции. С.1998 г.
5. Д-р Ли Санг Х. Основи на Обединителна мисъл, С., Институт по Обединителна мисъл, 2002 г.